

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

**VYSTOMOJO BENDRADARBIAVIMO
IR PARAMOS DEMOKRATIJAI
PROGRAMOS
ĮGYVENDINIMO**

**2024 METŲ
ATASKAITA**

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

Apžvalga

2024 m. Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikos strateginiu prioritetu toliau išliko visapusiška parama Ukrainos atstatymui ir atsigavimui, taip pat Europos Sąjungos Rytų partnerystės šalims. Lietuvos įdirbis, rezultatai ir parama projektams Ukrainoje reikšmingai augo ir buvo matomi tarptautinių partnerių, kurie įsitraukė į Lietuvos inicijuotus projektus. Prie mūsų pastangų atstatyti Ukrainą prisijungė Taivanas, Airija, Andora, skirdamos įnašus į Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos fondą. Tai reikšmingas Lietuvos, kaip patikimos vystomojo bendradarbiavimo partnerės, pripažinimas.

Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos (VBHP) fondo lėšomis 2024 m. atstatyta mokykla ir darželis Borodiankoje, atnaujinta mokykla Snihurivkos mieste, įrengta priešradiacinė slėptuvė Iripinės darželyje.

VBHP fondo finansuotas dvišalis paramos Ukrainos stojimui į ES projektas suteikė Lietuvai galimybę tapti didelės ES finansuojamos programos koordinatore. 2024 m. taip pat pradėta įgyvendinti Sužeistų ir nuo karo nukentėjusių asmenų reabilitacijos ir reintegracijos Ukrainoje programa.

Parengtos ir patvirtintos Lietuvos įsitraukimo į Ukrainos atstatymą ir atsigavimą 2024–2027 m. gairės, kurių tikslas – užtikrinti efektyvų ir nuoseklų Lietuvos institucijų, verslo ir nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į Rusijos sukeltos karo niokojamos šalies atstatymą. Paramos Ukrainai klausimą aktyviai kėlėme dvišaliuose ir daugiašaliuose susitikimuose.

2024 m. Lietuva toliau sėkmingai dalyvavo ES Dvynių programoje teikdama ekspertinę paramą šalims partnerėms ir buvo viena daugiausia Dvynių projektų vykdančių ES valstybių narių. Lietuvos institucijos laimėjo septynis naujus projektus sveikatos, aplinkos apsaugos, konkurencingumo stiprinimo, maisto saugos, švietimo, finansų įstaigų priežiūros ir fitosanitarijos srityse.

Teikdama dvišalę paramą, Lietuva nuosekliai prisidėjo prie institucinių gebėjimų stiprinimo ir eurointegracijos reformų ES Rytų partnerystės šalyse, moterų įgalinimo, švietimo, atsparumo dezinformacijai, aplinkosaugos, sveikatos apsaugos šalyse partnerėse projektu.

Į šią ataskaitą įtrauktos veiklos, priskiriamos Užsienio reikalų ministerijos kompetencijai.

Oficiali parama vystymuisi

Lietuvos teikiama oficiali parama vystymuisi (OPV) – tai iš valstybės ir savivaldybių bei joms pavaldžių įstaigų biudžetų finansuojama parama ir humanitarinė pagalba besivystančioms valstybėms ir teritorijoms. Iš Užsienio reikalų ministerijai skirtų tikslinių biudžeto asignavimų teikiama parama yra sudedamoji OPV dalis. Užsienio reikalų ministerija nuosekliai siekia, kad Lietuvos teikiama OPV nuolat didėtų ir atitiktų tarptautinius Lietuvos įsipareigojimus, nes tapdama ES nare Lietuva įsipareigojo OPV skirti ne mažiau kaip 0,33 proc. bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP).

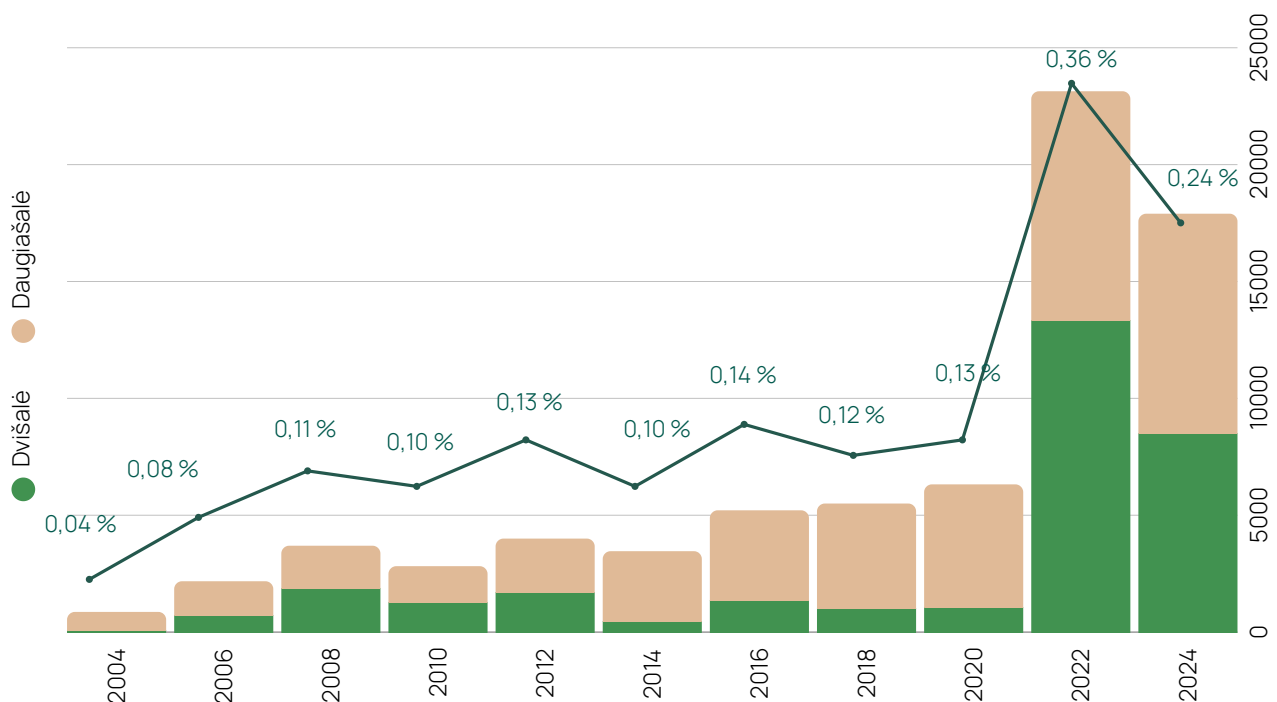
Preliminariais Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) duomenimis, Lietuvos OPV 2024 m. sudarė 179 mln. eurų, arba 0,24 proc. BNP.

Didžiausia Lietuvos dvišalės paramos gavėja išliko Ukraina – 2024 m. jai skirta 52,15 mln. eurų. Lietuva dvišalei paramai skyrė iš viso 85 mln. eurų, o daugiašalei paramai – 94 mln. eurų.

Aukščiausią oficialios paramos vystymuisi lygį – 231,31 mln. eurų (0,36 proc. BNP) Lietuva buvo pasiekusi 2022 m. Reikšmingą šios paramos dalį sudarė išlaidos pabėgėliams. Pagal EBPO metodiką, tokios lėšos apskaičiuojamos kaip OPV tik pirmaisiais pabėgėlių buvimo priimančiojoje šalyje metais. Tokio pobūdžio išlaidų mažėjimas pastaraisiais metais (nuo 70,3 mln. eurų 2022 m. iki 12,95 mln. eurų 2024 m.) lėmė bendrąjį Lietuvos OPV sumažėjimą.

Teikdama paramą šalims partnerėms Lietuva aktyviai siekia didinti pagalbos efektyvumą, stiprinti paramos koordinavimą su kitais donorais, ieškoti inovatyvių paramos formų tam, kad Lietuvos parama, net mažėjant finansiniams ištekliams, būtų tikslinga, gerai koordinuota, jos poveikis būtų ilgalaikis.

LIETUVOS OFICIALI PARAMA VYSTYMUISI 2004-2024

Lėšos ir veikla

Vystomojo bendradarbiavimo veiklai finansuoti iš Užsienio reikalų ministerijai patvirtintų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų buvo skirta 22,56 mln. eurų

Paskirtis	Lėšos, tūkst. eurų
Įmokos į Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos fondą Ukrainai atstatyti	18 000
Projektai	2 239
Savariškoms įmokoms į daugiašalius fondus	1 012
Humanitarinė pagalba	1 220
Dalyvavimas ES, JT ir kitų tarptautinių organizacijų veikloje, programos stebėseną (komandiruotės)	70
Kitos vystomojo bendradarbiavimo veiklos (projektų administravimas, renginiai, parodos, spaudiniai, paslaugos ir kt.)	19
Iš viso	22 560

Dvišalė parama vystymuisi

2024 m. Užsienio reikalų ministerija teikė dvišalę paramą vystymuisi per Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai (toliau – VBPD) programos projektus ir VBHP fondo dvišalius, tiesioginio valdymo ir nacionalinio bendrojo finansavimo projektus. Iš viso 2024 m. Lietuva inicijavo 47 naujus projektus, taip pat buvo toliau įgyvendinamas 21 anksčiau pradėtas projektas.

Per VBHP fondą buvo pradėti įgyvendinti 22 projektai, kuriems skirta 16,2 mln. eurų. Daugiausia lėšų – 15,2 mln. eurų buvo skirta Ukrainos atstatymo projektams įgyvendinti. Taip pat finansuotos vystomojo bendradarbiavimo veiklos Moldovoje, Sakartvele, Armėnijoje, Palestinoje ir Kenijoje, remiama baltarusių pilietinė visuomenė. Buvo tęsiamas bendrasis nacionalinis finansavimas Europos Komisijos programai EU4Youth.

Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės, akredituotos valstybėse partnerėse, VBPD programos lėšomis parėmė 25 vystomojo bendradarbiavimo projektus (447,6 tūkst. eurų) 13-oje šalių. Ekspertai dalinosi Lietuvos gerąja praktika ir pereinamojo laikotarpio patirtimi, kuri padėjo artinti Moldovą, Ukrainą ir Sakartvelą prie ES standartų, rengtis deryboms dėl ES narystės, taip pat įgyvendinti Armėnijos visapusiškos ir tvirtesnės partnerystės susitarimą su ES (CEPA). Parama skirta pilietinės visuomenės stiprinimo, kovos su dezinformacija, aplinkosaugos, tvarios ekonomikos plėtros (skaitmeninimo, moterų ekonominio ir socialinio įgalinimo), psichosocialinės ir fizinės reabilitacijos (Ukrainoje) ir lyčių lygybės projektams ES Rytų partnerystės šalyse, Artimuosiuose Rytuose, Azijoje ir Afrikoje.

Ukraina

2024 m. Lietuva tęsė paramą Ukrainai, vadovaudamasi Lietuvos įsitraukimo į Ukrainos atstatymą ir atsigavimą 2024–2027 m. gairėmis. Projektai ir programos buvo įgyvendinami per VBHP fondą. Pagrindinės bendradarbiavimo kryptys apėmė Ukrainos institucijų stiprinimą, saugaus ir kokybiško švietimo užtikrinimą, nuo karo nukentėjusių asmenų fizinę ir psichosocialinę reabilitaciją bei reintegraciją, atsparios ir augančios ekonomikos kūrimą.

Parama Ukrainos atstatymui per VBHP fondą sistemingai augo – 2022 m. skirta 1 mln. eurų, 2023 m. – 11 mln. eurų, 2024 m. – 12 mln. eurų. Kartu didėjo VBHP fondo tarptautiškumas – 2024 m. prie Lietuvos finansuojamų projektų Ukrainoje prisijungė kiti donoriai, padėdami išplėsti bendradarbiavimo mastą ir poveikį:

- Taivanas – 2024 m. spalio 30 d. pasirašytas Supratimo memorandumas dėl naujo 5 mln. JAV dolerių įnašo Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektams Ukrainoje;
- Andora – 2024 m. balandžio 17 d. pasirašytas Lietuvos ir Andoros užsienio reikalų ministerijų Supratimo memorandumas, numatantis tikslinį 15 tūkst. eurų įnašą mokyklai Snihurivkos mieste (Mykolajivo regione) atnaujinti;
- Airija – 2024 m. spalio 30 d. pasirašytas Lietuvos ir Airijos užsienio reikalų ministerijų Supratimo memorandumas, kuriuo skiriamas 3 mln. eurų tikslinis įnašas Lietuvos įgyvendinamai ir kartu su Europos Komisija finansuojamai slėptuvių Ukrainos mokyklose programai.

Lietuvos ir Airijos užsienio reikalų ministerijų Supratimo memorandumo pasirašymas, Vilnius

Fondo lėšos pildomos ir iš kitų šaltinių. 2024 m. iš baudų, gautų už tarptautinių ir Lietuvos taikomų sankcijų pažeidimus, surinkta daugiau kaip 167 tūkst. eurų. Lietuva tapo viena pirmųjų Europos Sąjungos valstybių, sukūrusių mechanizmą, leidžiantį šias lėšas skirti Ukrainai atstatyti. Tai reikšmingas žingsnis užtikrinant teisingumą ir tarptautinės teisės normų laikymąsi, parodantis Lietuvos įsipareigojimą visapusiškai remti Ukrainą.

2024 m. buvo įgyvendinama 15 Ukrainos atsigavimo ir atstatymo projektų. Iš jų penki projektai sėkmingai užbaigti, du yra tęsiami, dar aštuoni pradėti. Tai rodo nuoseklų ir tvarų Lietuvos įsipareigojimą remti Ukrainą trumpalaikėmis ir ilgalaikėmis atkūrimo iniciatyvomis.

2024 m. užbaigti projektai

Vienas reikšmingiausių pasiekimų – 2024 m. atstatyta karinių antpuolių sugriauta ir nuniokota Borodiankos mokykla Nr. 1 (Kyjivo sritis). Mokyklai atstatyti buvo skirta 8 mln. eurų. Dalį šios sumos – 1,8 mln. eurų skyrė Taivaniečių atstovybė Lietuvoje. Iš griuvėsių prikeltas Lietuvių ir ukrainiečių 1-asis licėjus nuo šiol šviesus, jaukus ir modernus.

Borodiankos mokyklos atidarymas 2024 m. kovo 15 d.

Klasėse įrengtos išmaniosios lentos ir interaktyvūs stalai pradinukams, mokytojų darbo vietos aprūpintos kompiuterių įranga, mokyklos poilsio erdvės dekoruotos ukrainiečių menininkės Julijos Trypolskos piešiniais. Šis projektas į klases sugrąžins 700 moksleivių. Siekiant užtikrinti vaikų ir mokytojų saugumą, šalia licėjaus įrengta nauja požeminė slėptuvė, kurioje vienu metu gali būti 800 žmonių.

Borodiankos mokykla prieš ir po atstatymo.

„Mokykla buvo sugriauta, mes neturėjome kur mokytis. Nuotoliniu būdu mokytis buvo sunku, trūko priemonių. Sugrįžus į mokyklą mokslai ėmė sektis geriau, sulaukiau mokytojų palaikymo. Tai didžiulis skirtumas.

Labiausiai padėjo tai, kad galėjau mokytis kartu su kitais ir sužinoti naujų dalykų. Turėjome bendrų projektų su Lietuvos moksleiviais ir iki šiol su jais palaikome ryšį. Tai nuostabi patirtis, kuri padėjo man geriau suprasti kitas kultūras.

Mano nuomone, būtų labai naudinga, jei mokiniai galėtų lankyti kitas šalis ir bent trumpai ten mokytis, susitikti su tų šalių jaunimu. Tokie susitikimai padeda geriau pažinti kitus kraštus ir kurti ilgalaikius ryšius. Labai norėčiau tarptautinių projektų – mainų, internetinių susitikimų ar kūrybinių dirbtuvių. Galime mokytis ne tik iš mokytojų, bet ir vieni iš kitų.“

Anastasija, Borodiankos mokyklos 10A klasės mokinė, Ukraina

2024 m. taip pat sėkmingai baigtas Borodiankos vaikų darželio pastato įrengimas ir aplinkinės lauko infrastruktūros atnaujinimas, projekto vertė siekė 500 tūkst. eurų (213 tūkst. – Taivano lėšos).

Kiti užbaigti projektai – priešradiacinės slėptuvės įrengimas Iripinės vaikų darželyje, mokyklos atnaujinimas Snihurivkos mieste (Mykolajivo regionas). Įgyvendintas projektas „Lietuvos parama Ukrainos eurointegracijai“, sėkmingai užbaigtas Ukrainos atstatymo agentūros administravimo gebėjimų stiprinimo projektas.

„Iki rekonstrukcijos mūsų darželis negalėjo veikti. 2022 metais pastatas buvo smarkiai apgadintas ugnies, vandens ir kitų veiksmų, kuriuos lėmė Rusijos invazija. Daugiau nei 400 šeimų laukė galimybės leisti vaikus į darželius, kad tėvai galėtų grįžti dirbti. Darželis atstatytas daug geresnis nei buvo, tapo inovacijų platforma ir prisidėjo prie vietos švietimo plėtros. Jis tapo pavyzdžiu, kaip atkurti švietimo infrastruktūrą, – mus lanko delegacijos, ieškančios įkvėpimo panašioms projektams.

Asmeniškai man tai yra naujas, šviesus ir viltingas profesinio gyvenimo etapas. Grįžau į Ukrainą iš Lenkijos, kad galėčiau čia dirbti. Esu nuoširdžiai dėkinga Lietuvai už paramą, – jaučiu ją kiekvieną dieną, kai ateinu į darbą.“

Ksenija Katrych, Irpinės vaikų darželio „Ruta“ direktorė, Ukraina

2024 m. tęstiniai projektai

2024 m. buvo tęsiami du Ukrainos atsigavimo ir plėtros projektai. Pirmasis – skaitmeninio teritorijų planavimo 3D įrankio, skirto Ukrainos savivaldos institucijoms, kūrimas. 2024 m. pasiektas svarbus rezultatas – sukurta miesto 3D vizualizacijų interaktyvi Bučos ir Borodiankos atstatymo platforma.

Didelės raiškos vizualizacijos ir kitos programinės įrangos galimybės leidžia ne tik įvertinti nuo karo nukentėjusių miestų pažeidimus, bet ir tiksliau modeliuoti jų atstatymo alternatyvas – viešąsias erdves, infrastruktūrą, gyvenamuosius pastatus. Šiuo metu vyksta sistemos pildymas ir mokymai vietos administracijos darbuotojams, kurie mokosi valdyti ir toliau plėtoti šią platformą. Pasibaigus projektui, sistema bus perduota savivaldybių nuosavybėn.

3D vizualizacijų interaktyvi Bučos ir Borodiankos atstatymo platforma

Antrasis tęsimas projektas – „Ateities mokykla Ukrainoje“, jo tikslas – sukurti adaptyvų techninį mokyklos projektą, kuris padėtų efektyviau, greičiau ir kokybiškiau atkurti sugriautą Ukrainos švietimo infrastruktūrą. Parengtu techniniu projektu galės nemokamai naudotis Ukrainos institucijos ir tarptautiniai partneriai, dalyvaujantys atstatant šią šalį.

Centrinė projektų valdymo agentūra (CPVA), Ukrainos atstatymo agentūra ir Lietuvos architektų sąjunga paskelbė tarptautinį architektūrinį konkursą, kurį laimėjo Italijos architektų kompanija „Scandurra“, bendradarbiaujanti su Ukrainos architektu Mykola Vustianskyiu. Projekte daug dėmesio skiriama tvariams ir inovatyviems sprendimams, siekiant prisidėti prie modernios, atsparios ir ilgalaikės Ukrainos švietimo sistemos kūrimo. Antrajame etape Lietuva planuoja pastatyti pirmąją mokyklą pagal šį tipinį techninį projektą.

„Ateities mokykla Ukrainoje“ tarptautinio architektūrinio konkurso projektų pristatymas, Vilnius

2024 m. pradėti projektai:

2024 m. buvo pradėtos įgyvendinti kelios svarbios Ukrainos atstatymo, jaunų profesionalų sugrąžinimo, švietimo ir sveikatos sektorių stiprinimo bei karo padarinių švelninimo iniciatyvos.

Pirmoji programa „Kurk Ukrainai“ – tai unikali iniciatyva, skatinanti grįžti iš užsienio jaunos Ukrainos profesionalus, įsilieti į šalies viešąjį sektorių ir tokiu būdu kurti savo šalies ateitį. Ši programa, sukurta pagal „Kurk Lietuvai“ pavyzdį, siekia prisidėti prie Ukrainos atsigavimo ir europinės integracijos tikslo.

2024 m. kartu su Ukrainos ekonomikos ministerija pradėtas pilotinis projektas, kurio metu į šalį sugrįžo 10 jaunųjų profesionalų. Šis etapas buvo finansuojamas iš Europos Sąjungos EU4Youth programos ir VBHP fondo, skyrusio 50 tūkst. eurų. 2025 m. programa bus plečiama, – planuojama įtraukti daugiau institucijų ir dalyvių. Tikimasi, kad 2025–2027 m. į Ukrainą grįš apie 300 jaunųjų profesionalų.

Antrasis projektas – tai Zeleny Hai mokyklos Mykolajivo srityje atnaujinimas ir atgaivinimas. Projekto vertė siekia 2,7 mln. eurų, iš kurių pusė – 1,35 mln. eurų skyrė Taivanas. Projektą vykdo CPVA, bendradarbiaudama su nevyriausybine organizacija „Ukraine Resilience“.

Projekto metu planuojama pastatyti modulinės mokyklos patalpas ir slėptuvę, aprūpinti jas baldais, įranga, išmaniosiomis lentomis ir kompiuteriais. Naujas mokyklos pastatas bus 2 000 kv. m ploto, bus įrengta 200 žmonių talpinanti slėptuvė. Į šį projektą, kuris truks 15 mėnesių, ketinama įtraukti kuo daugiau bendruomenių ir įsteigti socialinės sanglaudos centrą.

Dar viena iniciatyva – tai Sužeistų ir nuo karo nukentėjusių asmenų reabilitacijos ir reintegracijos programa, kurios vertė 15 mln. eurų. Numatyta atnaujinti Dnipro valstybinės universitetinės ligoninės nugaros smegenų traumų reabilitacijos centrą, rekonstruoti „Unbroken“ reabilitacijos centro padalinį Briuchovyčų gyvenvietėje prie Lvivo, stiprinti reabilitacijos ir reintegracijos paslaugas teikiančias institucijas ir organizacijas bei atnaujinti Žytomyro reabilitacijos centrą. Ši programa reikšmingai prisidės prie ilgalaikės pagalbos žmonėms, patyrusiems karo traumas.

Saulės elektrinių diegimo Ukrainos mokyklose ir ligoninėse programai 2024 m. pabaigoje Lietuvos Vyriausybė skyrė 5 mln. eurų. 20 mokyklų ir ligoninių, atrinktų pagal Ukrainos institucijų pateiktus duomenis, bus aprūpintos saulės moduliais, keitikliais ir energijos kaupimo sistemomis, kurios leis pastatams veikti savarankiškai, nepriklausomai nuo centrinio elektros tinklo. Įrengimo darbai prasidės 2025 m. birželį.

2024 m. Lietuvos Respublikos ambasada Ukrainoje VBPD programos lėšomis finansavo du sveikatos srities projektus, kurių bendra vertė 100 tūkst. eurų. Nuo Rusijos karo nukentėjusiems asmenims buvo suteikta protezavimo paslauga, specializuota pagalba ir emocinė parama karo paveiktoms moterims ir vaikams.

„Mūsų organizacija vadinasi „Refectio“. Veikiame Čerkasuose – pačioje Ukrainos širdyje. Nuo karo pradžios dirbame su perkeltųjų asmenų bendruomene.

Iššūkių turėjome daug: trūko parengtų savanorių, išteklių, ryšių. Jautėmės labai vieniši, nes nežinojome, kaip veikti efektyviau, kaip tobulėti. O mūsų vizija – padėti bent milijonui ukrainiečių, kurie kenčia nuo karo pasekmių.

Projektas mums suteikė kelis labai svarbius dalykus. Visų pirma jausmą, kad kažkam rūpi mūsų veikla, kad kažkas nori mus palaikyti. Antra, mokymus apie atsparumą ir kaip įveikti traumas. Ir, žinoma, finansinę paramą, kuri leido pasamdyti kvalifikuotus psichologus, surengti mokymus apie traumų įveikimą, savipagalbą, kaip išgyventi netektį, liūdesį, potrauminio streso sindromą.

Mums pavyko važiuoti į kaimus ir padėti bendruomenėms. Įsigijome priemonių vaikų – ir perkeltųjų, ir karių vaikų – emocinio intelekto grupėms.

Ukrainiečiams labai svarbu ne tik dirbti, bet ir jausti, kad esame palaikomi kitų šalių. Kiekvieną dieną skaitydami žinias iš naujo netenkame vilties ir jėgų. Tokie projektai kaip šis suteikia mums sparnus pakilti iš naujo.“

Kateryna Bute,

Čerkasų nevyriausybinės organizacijos „Refectio“ įkūrėja ir vadovė, medicinos psichologė, Ukraina

Moldovos Respublika

2024 metais Lietuva tęsė aktyvią vystomojo bendradarbiavimo su Moldova veiklą, daugiausia dėmesio skirdama Moldovos institucijų gebėjimų eurointegracijos srityje stiprinimui, pilietinei visuomenei, nepriklausomai žiniasklaidai, kovai su dezinformacija, taip pat klimato kaitai ir aplinkosaugai.

VBPD programos lėšomis įgyvendinti keturi dvišaliai projektai. Vykdamas kovas su dezinformacija projektus buvo atlikta žiniasklaidos analizė priešrinkiminiu ir rinkimų periodu, parengta politikos apžvalga apie Moldovos informacinį lauką, dalyvauta radijo ir televizijos laidose atsparumo dezinformacijai klausimais. Taip pat toliau buvo stiprinami nevyriausybinų organizacijų gebėjimai, parengta analitinė medžiaga apie saugumo situaciją šalyje ir dezinformacijos tendencijas. Sukurti žurnalistiniai vaizdo įrašai rusų kalba, trumpieji informaciniai filmukai socialiniams tinklams rumunų kalba apie aktualiausias šalies klausimus (Gagaūziją, ES referendumą, NATO ir ES paramą), kurie sulaukė daugiau nei 1,4 mln. peržiūrų.

Siekiant stiprinti istorinės atminties kultūrą, atsparumą ir gebėjimą atpažinti propagandą, buvo tęsiami istorinės atminties projektai. Suvienijus Moldovos universitetų, akademinės bendruomenės ir pilietinės visuomenės organizacijų pastangas, surengta tarptautinių konferencijų, apskritojo stalo diskusijų, parodų, vyko interviu su represuotais asmenimis, publikuota mokslinių tyrimų. Pagal Moldovos švietimo ministerijos patvirtintą programą regionų mokytojams surengta mokymų, kaip ugdyti jaunimo pilietinį sąmoningumą ir didinti supratimą apie totalitarinių ir nedemokratišų režimų nusikaltimus.

Moldovos aplinkos ministerijai padėta parengti Užstato grąžinimo sistemos įgyvendinimo planą ir Užstato grąžinimo sistemos administratoriaus atrankos tvarkos aprašą, toliau vyko verslo ir aplinkosaugos institucijų dialogas, perduota Lietuvos patirtis diegiant tvaraus gėrimų pakuočių tvarkymo sistemą.

2024 m. pradėti keturi VBHP fondo lėšomis finansuoti dvišaliai projektai. Įgyvendinant projektus, organizuoti Moldovos muitinės, Viešųjų pirkimų agentūros ir kitų valstybinių institucijų atstovų mokymai bei patirties mainų vizitai Vilniuje, kurių metu dalintasi Lietuvos integracijos į ES patirtimi. Lietuvos ekspertai taip pat perteikė žinias Moldovos strateginės komunikacijos ir kovos su dezinformacija centrui apie hibridines grėsmes, manipuliavimą informacija ir išoriniu kišimusi (FIMI).

„Nors kasdien dirbu spręsdamas dezinformacijos, manipuliavimo informacija ir išorinio kišimosi (FIMI) problemas, vis dar tenka susidurti su naujais iššūkiais. Manau, kad šis projektas buvo itin naudingas visai Moldovos komandai, nes subūrė daugelio institucijų atstovus, jau tampame būsima nacionaline FIMI užkardymo grupe. Būtent todėl labai svarbu, kad visi vienodai suprastume, ką ir kaip reikia daryti.

Patirtis išties naudinga. Turėjome galimybę praktiškai dirbti su FIMI Toolkit, OpenCTI, geriau suprasti analizės procesus. Ypač vertinu tai, kad metodikos buvo pateiktos lanksčiai, be perteklinio schematiškumo, jų esmę galėjo suprasti net ne analitikai.

Projekte išryškėjo, koks yra svarbus bendras supratimas ir gerųjų praktikų taikymas. Tokie projektai padeda įveikti kliūtis, nes FIMI iššūkiai visur labai panašūs.“

Tudor Capatana,

**Moldovos Respublikos Strateginės komunikacijos ir dezinformacijos
prevencijos centro analitikas**

Siekiant stiprinti istorinės atminties kultūrą, atsparumą ir gebėjimą atpažinti propagandą, buvo tęsiami istorinės atminties projektai. Suvienijus Moldovos universitetų, akademinės bendruomenės ir pilietinės visuomenės organizacijų pastangas, surengta tarptautinių konferencijų, apskritojo stalo diskusijų, parodų, vyko interviu su represuotais asmenimis, publikuota mokslinių tyrimų. Pagal Moldovos švietimo ministerijos patvirtintą programą regionų mokytojams surengta mokymų, kaip ugdyti jaunimo pilietinį sąmoningumą ir didinti supratimą apie totalitarinių ir nedemokratiškus režimų nusikaltimus.

Moldovos aplinkos ministerijai padėta parengti Užstato grąžinimo sistemos įgyvendinimo planą ir Užstato grąžinimo sistemos administratoriaus atrankos tvarkos aprašą, toliau vyko verslo ir aplinkosaugos institucijų dialogas, perduota Lietuvos patirtis diegiant tvaraus gėrimų pakuočių tvarkymo sistemą.

Keturi VBHP fondo lėšomis finansuoti dvišaliai projektai: Moldovos muitinės institucijų gebėjimų stiprinimas, Viešųjų pirkimų agentūros kompetencijų ugdymas, GSSC (buvusio RESC) projektas, skatinantis Moldovos eurointegraciją pasitelkiant Lietuvos ekspertus, bei parama Moldovos strateginės komunikacijos ir kovos su dezinformacija centrui.

Sakartvelas

2024 m. Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo parama Sakartvele buvo nuosekliai tęsiama stiprinant Lietuvos ir Sakartvelo savivaldybių bendradarbiavimą, pilietinės visuomenės informuotumą apie europietiškas vertybes, perduodant ekspertinę patirtį atsparumo dezinformacijai srityje, daug dėmesio skiriant nepriklausomai žiniasklaidai ir lygioms galimybėms.

2024 m. VBPD programos lėšomis įgyvendinti 4 dvišaliai projektai. Didinant visuomenės informuotumą apie europietiškas vertybes Lančchučio regiono moksleiviams ir jaunimui buvo organizuotas Europos dienų renginys, išleistas leidinys apie Europos Sąjungos teikiamas išsilavinimo ir užimtumo programas.

Europos dienų renginys, Sakartvelas.

Skatinant visuomenę aktyviau dalyvauti pilietinio įsitraukimo procese ir patiems imtis iniciatyvos, vaidmens ir atsakomybės už šalies ateitį, surengtas seminaras Bachmaro regione – dalintasi patirtimi telkiant bendruomenes aktyviau dalyvauti įvairiose visuomeninėse iniciatyvose, mokytasi tolerantiško požiūrio į kitų nuomonę.

Perduota ekspertinė patirtis skatinant lygias galimybes Saguramo ir Zugdidžio regionuose. Specialiųjų poreikių turinčių vaikų tėvams ir globėjams bei su vaikais dirbantiems specialistams buvo teikiamos konsultacijos apie šiuolaikines vaiko raidos vystymosi terapijos paslaugas. Mokyta per 100 vaikų lopšelių-darželių darbuotojų, 2 terapeutai, 2 ankstyvosios raidos ir 18 vaikų su negalia savaitės centrų specialistų. Ekspertinė patirtis, kaip laiku pastebėti ankstyvosios raidos sutrikimus ir laiku kreiptis dėl paslaugų gavimo, buvo perduota ir specialiųjų poreikių turinčių vaikų tėvams.

Stiprinant okupuotos Abchazijos Galio regiono jaunimo atsparumą Rusijos skleidžiamoms informacinėms manipuliacijoms, nukreiptoms prieš Sakartvelo europinius siekius, dalintasi Baltijos šalių ir Lietuvos patirtimi kovojant su dezinformacijos kampanijomis. Surengti mokymai apie Rusijos taikomus dezinformacinius naratyvus apie ES ir NATO, seminaras apie medijų raštingumą, faktų tikrinimą ir informacijos vizualizavimo priemones. Žinios pritaikomos rengiant publikacijas, demaskuojančias Rusijos dezinformaciją.

2024 m. VBHP fondo lėšomis teikta parama Plungės ir Kvarelis savivaldybių viešojo, privataus ir nevyriausybinio sektorių ryšiams stiprinti. Pradėtas įgyvendinti projektas, kurio tikslas – ugdyti Sakartvelo konfliktų zonų ir etninių mažumų gyvenviečių bendruomenių atsparumą dezinformacijai ir hibridinėms grėsmėms.

Toliau vyko VBHP fondo lėšomis finansuojami 4 regioniniai projektai ES Rytų partnerystės šalyse žemės ūkio, priešgaisrinės apsaugos ir atsparumo dezinformacijai stiprinimo srityse. Lietuvos ekspertai padėjo šių sektorių institucijoms tobulinti gebėjimus (vienas projektas sėkmingai užbaigtas).

Armėnija

Lietuva nuosekliai padeda Armėnijai įgyvendinti Europos Sąjungos ir Armėnijos visapusiškos ir tvirtesnės partnerystės (CEPA) susitarimo dėl viešojo sektoriaus reformų šalyje nuostatas. 2024 m. Lietuva teikė paramą gero valdymo, aplinkos apsaugos ir atsparumo dezinformacijai stiprinimo sektoriuose. Lietuvos patirtis Armėnijoje yra itin gerai vertinama, – mūsų ekspertų patirtis reformuojant transporto saugos ir teisėsaugos bei saugumo sritis taikoma visoje šalyje.

2024 m. VBPD programos lėšomis įgyvendinti 3 dvišaliai projektai. Stiprinome Armėnijos pilietinės visuomenės ir žiniasklaidos atsparumą dezinformacijai ir hibridinėms grėsmėms, įtraukiant centrinio, regioninio ir vietos lygio valstybės tarnautojus. Praktiniai užsiėmimai apie naratyvo konstravimo svarbą, įtikinimo technikų naudojimą vyko Jerevane, Giumri (Širako regionas) ir Kapano (Siuniko regionas). Mokymų

dalyviai, įskaitant įvairių ministerijų ir valdžios institucijų atstovus, įgijo kibernetinio, skaitmeninio ir medijų raštingumo įgūdžių, sustiprintas informuotumas apie dezinformacijos taktikas, atsparumas melagingai informacijai, surengti žiniasklaidos raštingumo ir faktų tikrinimo gebėjimų ugdymo mokymai Jerevane, Vanadzoro ir Goriso miestuose, tobulinti vietos žiniasklaidos gebėjimai rengti patikrintų faktų turinį.

Aplinkos apsaugos srityje įgyvendintas projektas Armėnijos pasienio Siuniko regione, pritraukęs apie 200 aktyvių jaunimo bendruomenės narių. Projekte dalyvavo vietos žiniasklaida, kuri viešino jaunimo inicijuotas aplinkosaugos ir žaliųjų zonų atkūrimo iniciatyvas – aplinkos tvarkymo akcijas, medžių sodinimą ir šiukšliadėžių įrengimą.

2024 m. VBHP fondo lėšomis pradėtas įgyvendinti projektas, skirtas stiprinti Karabacho armėnų pabėgėlių ir perkeltųjų asmenų kartos gebėjimus, įgalinant juos aktyviai prisidėti prie pilietinės bendruomenės atsparumo ir ilgalaikių taikos procesų stiprinimo. Įgyvendinant ES ir Armėnijos CEPA susitarime nustatytus prioritetus, užbaigtas Lietuvos Transporto saugos administracijos vykdytas projektas, – transporto saugos ekspertai padėjo rengti kelių, geležinkelių ir oro transporto saugos užtikrinimo rekomendacijas.

Remiant teisėsaugos ir saugumo reformas Armėnijoje, tęsėme bendrąjį nacionalinį finansavimą trimečiam ES projektui, – teikėme ekspertinę policijos ir valstybės sienos bei migracijos srautų valdymo modernizavimo pagalbą. Atitinkamų institucijų ekspertų susitikimai vyko Jerevane ir Vilniuje.

Baltarusijos žmonės

Lietuva nuosekliai teikia paramą dėl demokratinių pokyčių savo šalyje kovojantiems Baltarusijos žmonėms ir Vilniuje veikiančiam Europos humanitariniam universitetui (EHU).

2024 m. baigtas įgyvendinti dvejus metus trukęs VBHP fondo finansuojamas projektas „Baltarusijos nepriklausomas kinas: atgimimas“. Lietuva parėmė naujos internetinės nepriklausomų baltarusiškų filmų duomenų bazės VODBLISK kūrimą ir veiklą. Platformoje, kuri populiarina nepriklausomą Baltarusijos kiną ir kino industriją kaip svarbų indėlį išsaugant baltarusių tautinę tapatybę, buvo pristatyti 20 režisierių sukurti 38 filmai, surengtos filmų peržiūros Vilniuje ir Taline, organizuoti susitikimai su kūrėjais. Dar 12 nepriklausomų baltarusių filmų buvo parodyti Baltarusijos „Northern Lights FF“ internetinėje platformoje VOD ir YouTube.

2024 m. buvo toliau remiama Europos humanitarinio universiteto veikla Vilniuje. EHU patikos fondui skirta kasmetinė finansinė parama (200 tūkst. eurų), išduotos nemokamos vizos studentams ir dėstytojams. EHU suteiktos galimybės ir toliau nemokamai naudotis patalpomis Vilniaus senamiestyje. Studentams buvo užtikrinta ne tik studijų galimybė, bet ir ugdomi jų lyderystės įgūdžiai, skatinamas kritinis mąstymas ir aktyvus pilietiškumas.

2024 m. rudenį EHU studijavo 1 090 studentų, iš kurių 77 proc. buvo Baltarusijos piliečiai. Universiteto bendruomenę sudaro Lietuvos, Estijos, Latvijos, Moldovos, Sakartvelo, Kazachstano, Kirgizijos, Azerbaidžano, Uzbekistano ir dar 10 šalių piliečiai. Ukrainos pilietybę šiuo metu turi 5 proc. studentų. 2024 m. studijas EHU baigė 167 absolventai, o nuo universiteto persikėlimo į Vilnių – 3 130 absolventų.

Europos humanitarinio universiteto absolventai, Vilnius

Pilietinė visuomenė

Įgyvendinant vystomojo bendradarbiavimo 2022–2025 metais strategines kryptis, daug dėmesio skiriama pilietinei visuomenei stiprinti, strateginės komunikacijos ir kovos su dezinformacija gebėjimams ugdyti. 2024 m. įgyvendinti 4 VBPD programos finansuoti dvišaliai projektai (1 Armėnijoje, 1 Sakartvele ir 2 Moldovoje), skirti visuomenės atsparumui ir gebėjimui kovoti su kenkėjiška dezinformacija ugdyti, strateginės komunikacijos įgūdžiams formuoti.

2024 m. pradėti įgyvendinti VBHP fondo finansuojami 2 regioniniai atsparumo dezinformacijai ES Rytų partnerystės šalyse stiprinimo projektai, skirti nepriklausomai žiniasklaidai. Projekto „Modernios dezinformacijos iššūkiai okupacijos akivaizdoje“ tikslas – išmokyti Ukrainos, Sakartvelo ir Armėnijos žiniasklaidą ir platesnę visuomenę pasirinkti patikimus šaltinius ir kurti teisingus naratyvus, atpažinti dezinformaciją ir užkirsti jai kelią. Kito regioninio projekto tikslas – stiprinti atsparumą dezinformacijai ir strateginės komunikacijos gebėjimus, įtvirtinant nepriklausomos informacijos sklaidą Armėnijoje, Azerbaidžane, Baltarusijoje, Moldovoje, Sakartvele ir Ukrainoje.

Nelegalios migracijos prielaidų šalinimas

Atsižvelgiant į vystomojo bendradarbiavimo 2022–2025 m. strateginį tikslą – nelegalios migracijos prielaidų šalinimą įgyvendinant projektus tvarios ekonomikos (skaitmeninimo, kibernetinio saugumo), profesinio švietimo, naujų darbo vietų jaunimui kūrimo srityse, 2024 metais VBHP fondo lėšomis buvo pradėti 4 naujprojekta Kenijoje, taip pat tęsiami 2 projektai Irake, po vieną Uzbekistane ir Palestinoje. VBPD programos lėšomis įgyvendinta 10 projektų – po du projektus Egipte ir Indonezijoje, po vieną Butane, Indijoje, Palestinoje, Turkijoje, Pietų Afrikos Respublikoje (PAR) ir Vietname.

Atsižvelgiant į vystomojo bendradarbiavimo 2022–2025 m. strateginį tikslą – nelegalios migracijos prielaidų šalinimą įgyvendinant projektus tvarios ekonomikos (skaitmeninio, kibernetinio saugumo), profesinio švietimo, naujų darbo vietų jaunimui kūrimo srityse, 2024 metais VBHP fondo lėšomis buvo pradėti 4 nauji projektai Kenijoje, taip pat tęsiami 2 projektai Irake, po vieną Uzbekistane ir Palestinoje. VBPD programos lėšomis įgyvendinta 10 projektų – po du projektus Egipte ir Indonezijoje, po vieną Butane, Indijoje, Palestinoje, Turkijoje, Pietų Afrikos Respublikoje (PAR) ir Vietname.

2024 m. Lietuvos ir Kenijos bendradarbiavimas buvo tęsiamas inicijuojant 4 projektus lyčių lygybės, moterų ir jaunimo įgalinimo bei verslumo skatinimo srityse. Šiais projektais abi šalys prisideda prie bendrų darnaus vystymosi, inovacijų ir ekonomikos augimo tikslų įgyvendinimo.

„Mūsų tikslas buvo padėti Kenijos „ClimateTech“ startuoliams sėkmingai vystytis, parengti investicijų pritraukimo programas ir plėtoti verslą. Su LT AID parama mums pavyko tai pasiekti, pagelbėjome dešimčiai „ClimateTech“ startuolių.

Sustiprinome Lietuvos ir Kenijos bendradarbiavimą inovacijų srityje. Kenijos startuolių delegacija dalyvavo „Startup Fair“ Lietuvoje – viename svarbiausių startuolių renginių regione. Užmezgėme bendradarbiavimą su „Startup Lithuania“.

Vertingiausia šiame projekte buvo galimybė padėti Afrikos verslininkams kurti darbo vietas kartu įveikiant klimato iššūkius. Esame labai dėkingi už tai ir norime padėkoti LTAID. Įsimylėjome Lietuvą ir Baltijos regioną. Buvo džiugu pažinti Lietuvos inovacijų ekosistemas, mus sužavėjo viešojo ir privataus sektoriaus atstovų atvirumas, nuoširdumas. Kenija tikrai gali daug išmokti iš Lietuvos, ypač dėl to, kad pati Lietuva neseniai buvo besivystanti šalis ir žino, kaip greitai viskas gali pasikeisti.“

Projekto įgyvendintojai, „ClimateTech Accelerator“ iniciatyva, Kenija

Įgyvendinant projektus Palestinoje ir PAR, daugiausia dėmesio skirta bendruomenių įgalinimo ir ekonomikos augimo skatinimo, moterų ir mergaičių verslumo įgūdžių stiprinimo, socialinės nelygybės mažinimo tikslams. Projektas „Moterų karjeros technologijose akseleratorius Palestinoje (WomenForge)“ vykdė intensyvius praktinius technologijų, skaitmeninės rinkodaros ir verslumo mokymus, kad būtų užpildytos kritinės įgūdžių spragos ir išplėstos Palestinos moterų įsidarbinimo galimybės. Projektas PAR „Talentų grupės sukūrimas didelio potencialo technologijas išmanančiam jaunimui“ buvo skirtas skatinti jaunimo iš pažeidžiamų bendruomenių, ypač moterų, įsidarbinimo technologijų srityje galimybes.

Irake buvo vykdomi 2 tęstiniai projektai, kuriais siekiama plėsti Irako jaunimo profesinio įsidarbinimo perspektyvas, modernizuoti profesinį mokymą, užmegzti Irako ir Lietuvos talentų ugdymo partnerystę, daugiausia dėmesio skiriant skaitmeninei ekonomikai. Uzbekistane Lietuvos sporto universitetas perdavė gerą patirtį – organizavo ir vykdė nuotolines sporto studijas Uzbekistano kūno kultūros ir sporto universitete, universiteto doktorantus ir jaunuosius mokslininkus supažindino su mokslinės veiklos procesais, padėjo įgyti mokslininkui reikalingos kompetencijos ir įgūdžių, savarankiškai atlikti mokslo tyrimus, publikuoti mokslinius straipsnius.

Turkijoje įgyvendintas projektas, susijęs su atsinaujinančiąja energetika ir klimato kaita, kuriuo įtvirtintas Lietuvos, kaip aktyvios partnerės atsinaujinančiosios energetikos ir klimato kaitos klausimais, įvaizdis, užmegzti ryšiai tarp Turkijos ir Lietuvos miestų savivaldybių ir ekspertų.

Moterų teisės ir lygios galimybės

Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo strateginių kryptių 2022–2025 m. prioritetą yra lyčių lygybę įtvirtinančių programų ir projektų įgyvendinimas. Ši veikla numatyta Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos įstatyme, Trečiajame ES lyčių lygybės veiksmų plane 2021–2025 m.

2024 m. Lietuva parėmė 8 projektus – 2 Indonezijoje ir po vieną Ukrainoje, Palestinoje, PAR, Egipte, Vietname ir Indijoje. Ukrainoje projektas buvo skirtas pagerinti nuo karo nukentėjusių moterų ir vaikų, gyvenančių karo pabėgėlių centruose, psichikos sveikatą ir suteikti psichologinę pagalbą nuo prievartos nukentėjusioms moterims.

Palestinoje, PAR, Egipte buvo siekiama išplėsti moterų įsidarbinimo galimybes suteikiant joms reikalingų skaitmeninio įgūdžių. Indonezijoje projektai padėjo stiprinti moterų ekonominį įgalinimą išsaugant istorinius amatus, plėtojant ekologinį turizmą ir neformalųjį švietimą.

Vietname buvo siekiama sukurti ekonomiškai naudingų ir tvarių perdirbamųjų atliekų surinkimo modelių ir pagerinti šioje srityje dirbančių moterų sąlygas. Indijoje projektas sustiprino moterų raštingumą kibernetinio saugumo srityje ir įgalino taikyti dirbtinio intelekto sprendimus versle.

Skaitmeninimo projektai

2024 m. VBHP fondo lėšomis buvo finansuoti 2 skaitmeninimo projektai Kenijoje ir vienas Moldovoje. Projektams paremtos Kenijos vyriausybės pastangos efektyviai skaitmeninti viešąsias paslaugas, didinti jų prieinamumą, ugdyti institucijų gebėjimus diegti šiuolaikines viešojo administravimo technologijas. Moldovos viešųjų pirkimų agentūrai padėta įgyvendinti centralizuotą viešųjų pirkimų skaitmeninimą.

2024 m. taip pat buvo finansuoti 5 VBPD programos projektai skaitmeninimo srityje – Egipte (2), Indijoje, Palestinoje, PAR.

„Prieš projektą man trūko praktinės, realaus pasaulio patirties duomenų srityje. Turėjau akademinį žinių, bet norėjau sužinoti, kaip su duomenų problemomis dirba tarptautinės organizacijos, kokius pažangius įrankius jos naudoja, kaip bendradarbiauja tarpvalstybiniu lygiu. Mano regione taip pat trūko mentorių, pažangių mokymosi galimybių ir ryšio su tikrąja technologijų bendruomene.

„Digital Explorers“ man tapo lūžio tašku, – suteikė žinių ir įkvėpimo. Įgijau praktinės patirties, užmezgiau ryšius su tarptautiniais mentoriais ir sužinojau, kaip pasauliniai standartai gali būti taikomi vietos problemoms spręsti. Projektas taip pat padėjo sustiprinti pasitikėjimą savo gebėjimais.

Ačiū, kad tikite Irako jaunaisiais talentais. Tokios galimybės keičia ne tik karjeras, bet ir mąstymą. Ateityje norėčiau sugrąžinti tai, ką pats gavau, – galbūt tapdamas naujų dalyvių mentoriumi ar padėdamas plėsti iniciatyvą Kurdistano regione ir kitose vietovėse.“

Sarwan, duomenų analitikas, IRT inžinerijos studentas, Erbilis, Irakas

ES ir globalios vystomojo bendradarbiavimo politikos formavimas

2024 m. Užsienio reikalų ministerija užtikrino nuolatinį veiksmingą Lietuvos įsitraukimą į nacionalinius interesus atitinkančios vystomojo bendradarbiavimo politikos formavimą ir įgyvendinimą tarptautiniu, ES ir dvišaliu lygmenimis, tokiu būdu stiprindama Lietuvos, kaip atsakingos ir patikimos valstybės donorės, įvaizdį.

ES Užsienio reikalų taryboje aktyviai keltas paramos Ukrainai klausimas, patvirtintas Ukrainos atstatymo ir atsigavimo planas. Šis planas leido pradėti teikti reguliarias išmokas pagal Ukrainos priemonę (Ukraine Facility) – ES finansinės paramos mechanizmą, skirtą Ukrainos atstatymo, modernizavimo ir reformų 2024–2027 m. priemonei. Šią priemonę sudaro 50 mlrd. eurų finansinė parama (dotacijos ir paskolos), užtikrinanti stabilų ir nuspėjamą finansavimą, pritaikytą karo sąlygomis gyvenančiai šaliai.

Europos Sąjungos lygmeniu Lietuva aktyviai dalyvavo diskusijose dėl ES įsitraukimo į vystomojo bendradarbiavimo veiklas sudėtingomis aplinkybėmis (fragile contexts), Global Gateway strategijos įgyvendinimo, humanitarinės situacijos Palestinoje sprendimo.

Europos Sąjungos programos

2024 m. Lietuva toliau sėkmingai dalyvavo **ES Dvynių programoje**, teikdama ekspertinę paramą šalims partnerėms.

2024 m. Lietuvos institucijos, bendradarbiaudamos su tarptautiniais partneriais, dalyvavo 15 Europos Sąjungos Dvynių programos projektų atrankose ir laimėjo 7 projektus, kurių bendra vertė siekia 11,45 mln. eurų.

Lietuvos ekspertai prisidės prie projektų Sakartvele, Moldovoje, Ukrainoje, Serbijoje, Kirgizijoje ir Etiopijoje. Projektai apima tokias sritis kaip sveikatos apsauga, konkurencijos stiprinimas, aplinkosauga, finansų priežiūra, maisto sauga, švietimas bei sanitarijos ir fitosanitarijos standartai.

Serbijoje, Sakartvele ir Kirgizijoje Lietuvos institucijos šiuos projektus įgyvendina savarankiškai, be kitų partnerių. Moldova, Ukraina ir Etiopija – šalys, kuriose projektai įgyvendinami sudarius konsorciumus su partneriais iš Suomijos, Švedijos, Rumunijos, Lenkijos, Ispanijos ir Vokietijos.

Pastaraisiais metais Lietuva yra viena daugiausia Dvynių projektų vykdančių ES valstybių narių. Lietuvos institucijų sėkmė projektų atrankose patvirtina, kad mūsų ekspertai yra vertinami kaip patikimi ir kompetentingi tarptautiniai partneriai.

LIETUVA - ES DVYNIŲ PROGRAMOS LYDERĖ

Techninės pagalbos ir informacijos mainų programos TAIEX renginiai teikia galimybių palaikyti esamus arba užmegzti naujus tarpinstitucinius kontaktus ir taip pradėti ilgalaikį bendradarbiavimą. 2024 m. į TAIEX programą aktyviai įsitraukė per 70 Lietuvos ekspertų. Aktyviausi buvo Specialiųjų tyrimų tarnybos, Ryšių reguliavimo tarnybos, Muitinės ir Policijos departamentų, Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos, Valstybinės sienos apsaugos tarnybos, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Generalinės prokuratūros, Lietuvos banko, Lietuvos transporto saugos administracijos ekspertai. Jie rengė ir dalyvavo per 50 mokomųjų vizitų, seminarų ES Rytų partnerystės šalyse (Ukrainoje, Moldovoje, Sakartvele), Vakarų Balkanuose (Kosove, Šiaurės Makedonijoje, Serbijoje, Juodkalnijoje), Kazachstane, Maroke, Libane, Gajanoje, Namibijoje ir Barbadosė. Lietuvoje buvo organizuota 17 mokomųjų vizitų ekspertams iš Ukrainos, Moldovos, Šiaurės Makedonijos, Barbadoso, Gajanos, Serbijos, Juodkalnijos ir Sakartvelo.

Daugiašalė parama vystymuisi

Vykdydama tarptautinius įsipareigojimus, prisidėdama prie tarptautinių pastangų mažinti skurdą, didinti paramą gaunančių valstybių ir pažeidžiamiausių žmonių grupių atsparumą, taip pat skatindama demokratiškas vertybių sklaidą, lyčių lygybę, žmogaus teisių ir žiniasklaidos apsaugą, Užsienio reikalų ministerija daugiašalę paramą vystymuisi teikė mokėdama savanoriškus įnašus ir įmokas į vystomojo bendradarbiavimo veiklą vykdančius ar koordinuojančius fondus ir tarptautinėms organizacijoms. 2024 m. iš Užsienio reikalų ministerijos strateginio veiklos plano priemonės „Stiprinti Lietuvos dalyvavimą Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų įgyvendinimo veikloje valstybėse partnerėse“ lėšų Lietuva savanoriškiems įnašams skyrė 1,012 mln. eurų.

Paremtos EBPO, ESBO, JT ir kitų organizacijų, agentūrų ir fondų teminės, regioninės ir atskirų šalių (Moldovos, Ukrainos) programos. Didžiausi įnašai skirti Paramos demokratijai fondui (270 tūkst. eurų) ir Europos humanitarinio universiteto patikos fondui (200 tūkst. eurų). Savanoriški įnašai programoms Ukrainoje padidėjo kone penktadaliu.

Savanoriškieji įnašai	Lėšos, tūkst. eurų
Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) Paramos vystymuisi komitetui (OECD DAC)	50
EBPO Ukrainos programai (OECD-Ukraine Country Programme)	100
EBPO Eurazijos konkurencingumo programos (OECD Eurasia Competitiveness Programme) Moldovos veiksmų planui	30
EBPO Dezinformacijos ir klaidinančios informacijos išteklių centrui (OECD Dis/mis Resource Hub)	30
EBPO Vystomojo bendradarbiavimo komunikacijos tinklui (OECD Development Communication Network)	10
Paramos demokratijai fondui	270
Europos humanitarinio universiteto patikos fondui	200
Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Demokratiškos institucijų ir žmogaus teisių biuro nebiudžetiniam projektui Žmogaus teisių stebėjimo iniciatyvai Ukrainoje (OSCE ODIHR Ukraine Human Rights Monitoring Initiative)	20
ESBO Paramos Ukrainai programai (OSCE Support Programme for Ukraine)	30
Jungtinių Tautų (JT) Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuro žmogaus teisių stebėsenos misijai Ukrainoje (UN OHCHR HRMMU)	25
JT lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo padaliniiui (UN Women)	10
UNESCO Neatidėliotinos pagalbos paveldui fondui (Heritage Emergency Fund)	20
UNESCO Pasauliniam medijos apsaugos fondui (Global Media Defence Fund)	10
UNESCO Tarptautinės komunikacijos vystymo programai (International Programme for the Development of Communication, IPDC)	20
JT Generalinio sekretoriaus specialiojo įgaliotinio su konfliktais susijusio seksualinio smurto biurui (UN Office of the Special Representative of the Secretary-General on Sexual Violence in Conflict, OSRSG-SVC)	40
JT Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biurui (OHCHR)	20
Pasaulio prekybos organizacijos Dohos vystymosi darbotvarkės patikos fondui (WTO Doha Development Agenda Global Trust Fund)	20
Azijos ir Europos fondui (ASEF)	22
Europos paramos demokratijai fondui (European Endowment for Democracy, EED)	50
Europos Tarybos veiksmų planui Ukrainoje (Council of Europe Action Plan for Ukraine)	20
Annos Lindh Europos ir Viduržemio jūros regiono kultūrų dialogo fondui (Anna Lindh Foundation)	15
Iš viso	1 012

Humanitarinė pagalba

2024 m. Užsienio reikalų ministerija skyrė 1,22 mln. eurų humanitarinei pagalbai, įskaitant 100 tūkst. eurų iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo fondo. Lėšos buvo paskirstytos pagal Užsienio reikalų ministerijos strateginio veiklos plano priemonę „Stiprinti Lietuvos dalyvavimą Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų įgyvendinimo veikloje valstybėse partnerėse“. Humanitarinė pagalba skirta Armėnijai, Ispanijos Valensijos regionui (dėl potvynių padarinių), Libanui, Palestinei, Sirijai, Sudanui, Taivanui, Ukrainai ir Vietnamui.

Atsižvelgiant į didėjančius pasaulinius humanitarinius poreikius ir laikantis ES rekomendacijų dėl kokybiško finansavimo, padidintos nežymėtosios įmokos Jungtinių Tautų ir Raudonojo Kryžiaus krizių valdymo centrams, – jos 2024 m. sudarė 0,45 mln. eurų, bet vis dar nesiekia 2021 m. lygio (0,55 mln. eurų).

Bendra Užsienio reikalų ministerijos humanitarinės pagalbos biudžeto dalis (be LRV rezervo fondo lėšų) 2024 m. sumažėjo 2,6 proc., palyginti su 2023 metais.

Humanitarinė pagalba iš Užsienio reikalų ministerijos strateginio veiklos plano priemonės „Stiprinti Lietuvos dalyvavimą Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų įgyvendinimo veikloje valstybėse partnerėse“ lėšų	Lėšos, tūkst. eurų
Jungtinių Tautų vaikų fondui (UNICEF), humanitarinė pagalba Sudanui	50
Humanitarinė pagalba nuo žemės drebėjimo nukentėjusiam Taivanui	50
Jungtinių Tautų Ukrainos humanitariniam fondui (UHF), humanitarinė pagalba Ukrainai	200
Jungtinių Tautų pagalbos ir darbų agentūrai Palestinos pabėgėliams Artimuosiuose Rytuose (UNRWA), humanitarinė pagalba Palestinos pabėgėliams	100
Pasaulio sveikatos organizacijai (WHO), humanitarinė pagalba Libanui	50
Jungtinių Tautų Centriniam reagavimo į ekstremaliąsias situacijas fondui (CERF), veiklai 2025 m.	100
Pasaulio maisto programai (WFP)	100
Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnuli draugijų federacijos (IFRC) Ekstremaliųjų situacijų valdymo fondui (DREF)	100
Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnuli draugijų federacijai (IFRC), humanitarinė pagalba Vietnamui	50
Tarptautiniam Raudonojo Kryžiaus komitetui (ICRC)	50
Jungtinių Tautų Vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biurui (UNHCR), veiklai 2025 m.	100
Jungtinių Tautų Vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuro (UNHCR) Skubaus prieglobsčio ir būsto programai Ukrainoje	100
Humanitarinė pagalba nuo potvynių nukentėjusiam Ispanijos Valensijos regionui	20

Tarptautinei migracijos organizacijai (IOM), humanitarinė pagalba Sirijoje	50
Humanitarinė pagalba iš LRV rezervo fondo lėšų, pervestų URM	
Humanitarinė pagalba nuo potvynių nukentėjusiai Armėnijos Respublikai (LRV 2024-06-06 nutarimas Nr. 431)	100
Iš viso	1 220

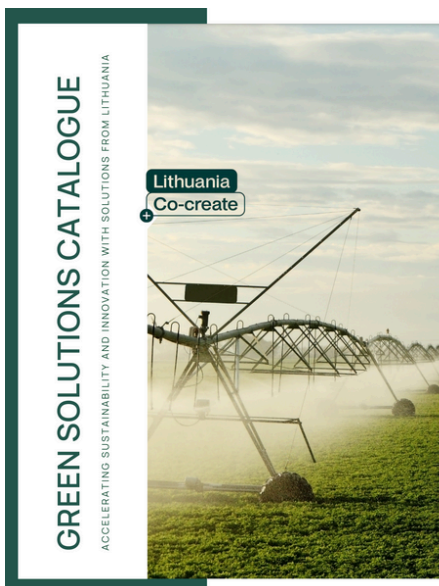
Visuomenės informavimas

Vystomojo bendradarbiavimo veikla 2024 m. buvo aktyviai viešinama įvairiais kanalais ir priemonėmis – buvo skelbiami pranešimai spaudai, rengiamos informacinės kampanijos, vyko komunikacija socialiniuose tinkluose. Siekta didinti visuomenės informuotumą apie Lietuvos indėlį į globalius vystymosi procesus ir skatinti pilietinį įsitraukimą.

Pasitelkiant pilietinės visuomenės organizacijas ir iniciatyvas, vystomojo bendradarbiavimo projektai, ypač aplinkosaugos ir klimato kaitos mažinimo srityse, buvo pristatyti plačiajai auditorijai Nacionalinio aplinkosaugos egzamino kampanijos metu. Tarptautinis dokumentinių filmų festivalis „Nepatogus kinas“ pabrėžė vystomojo bendradarbiavimo ir paramos Ukrainai svarbą ir humanitarinės pagalbos karo akivaizdoje reikšmę.

Visuomenės nuomonės apklausos rodo aukštą palaikymo lygį – net 96 proc. Lietuvos gyventojų teigiamai vertina šalies teikiamą humanitarinę pagalbą Ukrainai. Šie rezultatai patvirtina, kad visuomenė ne tik supranta vystomojo bendradarbiavimo svarbą, bet ir palaiko aktyvų Lietuvos vaidmenį tarptautinėje bendruomenėje.

Verslo įtraukimas į vystomąjį bendradarbiavimą – žaliųjų inovacijų potencialas

Pasitelkiant „Kurk Lietuvai“ projektą „Žaliųjų inovacijų plėtra į užsienį pasitelkiant vystomojo bendradarbiavimo instrumentus“ 2024 m. tirta, kaip inovatyvūs Lietuvos verslo sprendimai ir technologijos gali būti pritaikomos sprendžiant klimato kaitos ir aplinkos apsaugos iššūkius šalyse partnerėse.

Projekto metu į Žaliųjų sprendimų katalogą atrinkta virš 20 lietuviško verslo inovacijų. Šis katalogas – skaitmeninis įrankis anglų kalba skirtas supažindinti partnerius, tarptautines organizacijas ir donorus, kokiais inovatyviais sprendimais Lietuvos verslas gali prisidėti prie Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo klimato kaitos klausimais, žiedinės ekonomikos, taršos mažinimo ar tvarios energetikos sprendimais.

Šia iniciatyva siekta skatinti Lietuvos verslą plačiau diegti savo sukurtas inovacijas, didinti jų žinomumą už Lietuvos ribų, padėti verslo atstovams įsitraukti į tarptautinių institucijų ir organizacijų finansuojamas programas, skirtas inovacijų diegimui šalyse partnerėse

Vystomojo bendradarbiavimo politikos veiksmingumo didinimas

2024 m. buvo tęsiamas projektas „Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ekosistemos stiprinimas: suderinamumas, partnerystės, poveikis“. Pasitelkus EBPO ekspertų pagalbą, siekiama stiprinti nacionalinį vystomojo bendradarbiavimo politikos suderinamumą, kurti tvarias tarptautinio bendradarbiavimo partnerystes ir diegti naujus įrankius, skatinančius privataus sektoriaus ir pilietinės visuomenės įtrauktį. Plečiamas bendradarbiavimas su kitais tarptautiniais donorais.

2024 m. EBPO ekspertai parengė diagnostinę ataskaitą ir 16 rekomendacijų penkiose srityse: politikos nuoseklumas, privataus sektoriaus ir pilietinės visuomenės įtraukimas, bendradarbiavimas su kitais donorais, stebėseną, vertinimas ir rezultatai. Pagal šias rekomendacijas Užsienio reikalų ministerija parengė veiksmų planą, kurį patvirtino Nacionalinė vystomojo bendradarbiavimo komisija. Planas pradedamas įgyvendinti 2025 m., kai kurios rekomendacijos jau įgyvendintos (pvz., Lietuvos įsitraukimo į Ukrainos atstatymą ir atsigavimą gairių parengimas).